

DOMSTOL
ADMINISTRASJONEN

Tilståelsesrabatt

Oppfølgingsundersøkelse om domstolenes bruk av strafferabatt ved tilståelser.

22. oktober 2010

Sammendrag

Straffeloven av 1902 fikk i 2001 en egen bestemmelse om strafferabatt ved uforbeholden tilståelse. Da Justisdepartementet skulle forberede straffeloven av 2005, ble Domstoladministrasjonen bedt om å lage en undersøkelse av bruken av bestemmelsen i praksis som en del av evalueringen. Denne undersøkelsen ble publisert i DA's Rapportserie 2/2004.

På eget initiativ gjorde Domstoladministrasjonen en forenklet undersøkelse i 2006 for å se om det hadde skjedd en utvikling på området. Fordi spørsmålet om strafferabatt ofte er oppe i media i forbindelse med omtalen av straffesaker bestemte Domstoladministrasjonen seg for å gjøre en tredje undersøkelse i 2009.

Samtlige tre undersøkelser er gjort i samme tidsrom på året og så langt det lar seg gjøre i de samme domstoler. Her har strukturendringer i fra 2003 og fram til i dag gjort det nødvendig med visse justeringer, men vi har så langt det har latt seg gjøre å beholde de domstoler som var med i undersøkelsene i 2003 og 2006. De tall som har kommet fram i de tre undersøkelsene er derfor i stor grad sammenlignbare.

I hver av undersøkelsene er avgjørelser avsagt i et avgrenset tidsrom fra et utvalg tingretter og alle lagmannsrettene gjennomgått og analysert.

Sammenholder man de tre undersøkelser som er gjort, ser man en nokså stor økning i bruken av strafferabatt fra 2003 til 2006. Fra 2006 til 2009 er det ikke store endringer i praksis knyttet til bruk av tilståelsesrabatt, andelen dommer i straffesaker hvor rabatt gis er ikke vesentlig endret. Andelen tilståelsessaker av alle avsagte dommer i straffesaker har vært stabil de siste årene.

I avgjørelser hvor vektleggingen av tilståelsen er begrunnet er de viktigste årsakene tilståelsens betydning for oppklaring av saken samt tidspunktet for tilståelsen.

Den vanligste formen for tilståelsesrabatt er kortere fengselsstraff, og i de fleste av sakene hvor rabatten har en slik form er reduksjonen konkretisert.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
1 Innledning	4
1.1 Bakgrunn.....	4
1.2 Gjennomføring av undersøkelsen.....	4
1.3 Oppbygging av rapporten.....	5
2 I hvilket omfang gis det tilståelsesrabatt?	5
2.1 I hvilket omfang har det etter lovendringen blitt gitt tilståelsesrabatt?	5
2.2 Har lovendringen medført endringer i praksis?.....	7
3 I hvilket omfang og hvor konkret synliggjør retten tilståelsesrabatten og rabattens størrelse?	8
3.1 Synliggjøring av tilståelsesrabatt.....	9
3.2 Synliggjøring av hvilken vekt tilståelsen tillegges	9
3.3 Type saker hvor tilståelsesrabatt er gitt	11
3.4 Konkretisering av rabattens form og størrelse	13
4 Oppsummering	13
5 Kilder	15
Vedlegg 1 Eksempel på registrering av avgjørelse	16
Vedlegg 2 Datagrunnlag – domstoler som er med i undersøkelsen	18

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Straffeloven § 59 fikk ved endringslov av 2. mars 2001 nr. 7 tilføyd et nytt annet ledd om strafferabatt ved uforbeholden tilståelse:

”Har siktede avgitt en uforbeholden tilståelse, skal retten ta dette i betraktning ved straffutmålingen. Retten kan nedsette straffen under det for handlingen bestemte lavmål og til en mildere straffart.”

Domstoladministrasjonen har fulgt utviklingen på dette området først gjennom en undersøkelse i 2004, deretter gjennom en oppfølgingsundersøkelse i 2006, og nå til sist i denne undersøkelsen som er basert på datamateriale innsamlet i 2009. Denne siste undersøkelsen har fokusert på utviklingen i rettspraksis knyttet til bruk av tilståelsesrabatt de siste årene.

1.2 Gjennomføring av undersøkelsen

Denne siste undersøkelsen tar i hovedsak for seg de samme problemstillingene som de tidligere undersøkelsene:

- I hvilket omfang gis det strafferabatt?
- I hvor stor grad synliggjøres tilståelsesrabatten og rabattens størrelse i dommer som avsies?

Problemstillingene er analysert med utgangspunkt i en gjennomgang av rettspraksis fra et utvalg tingretter og alle lagmannsrettene. Skjemaet som er benyttet i gjennomgangen finnes i vedlegg 1.

Datagrunnlag førsteinstans:

Et utvalg på 19 tingretter ble bedt om å sende inn avgjørelser i enedommersaker med tilståelsespådømmelse, samt dommer i meddomsrettssaker hvor det forelå tilståelse på tiltaleposter av betydning for straffutmålingen (ikke foreleggssaker) til Domstoladministrasjonen. Dommene er avsagt i tidsrommet 01.10.2009-30.11.2009. Fordelingen av dommer på de ulike tingrettene i utvalget er vist i vedlegg 2.

For tingrettene omfatter undersøkelsen avgjørelser i 695 tilståelsespådømmelser og 281 meddomsrettssaker.

Datagrunnlag andreinstans:

Gjennom søk i Lovdata er det innhentet dommer avsagt i lagmannsrettene hvor forhold av betydning for straffutmålingen er erkjent av tiltalte. Søkekriteriene ”nedsatt” og ”rabatt” samt ”strl § 59” ble benyttet på dommer avsagt i løpet av andre halvår 2009.

Søkeresultatene¹ ble sammenstilt og doble registreringer fjernet. Deretter ble dommene gjennomgått manuelt for å fjerne de som er irrelevante i denne sammenheng. Fordelingen av dommer på de ulike lagmannsrettene er vist i vedlegg 2.

Undersøkelsen er basert på 102 dommer fra lagmannsrettene.

1.3 Oppbygging av rapporten

I kapittel 3 ses det på omfanget av tilståelsesrabattene som er gitt. I kapittel 4 beskrives synliggjøringen av tilståelsesrabatten.

I kapittel 5 oppsummeres de viktigste funnene og observerte utviklingstrekkene.

2 I hvilket omfang gis det tilståelsesrabatt?

Straffeloven § 59 annet ledd innebærer ingen automatisk strafferabatt ved tilståelser, det overlates til rettens skjønn etter en konkret vurdering i den enkelte sak å avgjøre *om* tilståelsen skal lede til noen straffereduksjon og i tilfelle *hvor stor* reduksjonen skal være.

Det var likevel en klar målsetting med lovendringen at den skulle lede til økt bruk av strafferabatt ved tilståelser, særlig i det som ble betegnet som “hverdagssaker”. I dette kapitlet ses det på utviklingen i andelen saker hvor tilståelse har resultert i lavere straff.

2.1 I hvilket omfang har det etter lovendringen blitt gitt tilståelsesrabatt?

For å kunne vurdere bruken av tilståelsesrabatt etter lovendringen i 2001 er det sett spesielt på andelen dommer i tilståelsessaker (enedommersaker med tilståelsespådommelse) hvor tilståelsesrabatt er gitt. I tillegg er det sett på bruken av tilståelsesrabatt i meddomsrettssaker hvor det foreligger tilståelse på tiltaleposter av betydning for straffutmålingen, og bruken av tilståelsesrabatt i lagmannsrettene i straffesaker hvor forhold av betydning for straffutmålingen er erkjent.

Undersøkelsen omfatter bare forhold som har kommet til uttrykk i domspremissene. I den grad det er gitt tilståelsesrabatt uten at dette er kommet til uttrykk i domspremissene, vil avgjørelsen være registrert i kategorien “uten rabatt”. Når det gjelder registrering av avgjørelser “med rabatt” er det lagt til grunn at dersom det fremgår av straffeutmålingsbemerkningene at tilståelsen anses som et relevant moment i formildende retning, vil dommen være registrert “med rabatt”. Dette gjelder selv om tilståelsen er tillagt liten vekt og selv om det ikke er mulig å lese ut fra premissene om tilståelsen har gitt konkrete utslag på straffutmålingen. Terskelen for å anse at det foreligger “tilståelsesrabatt” er således lav, men er i tråd med praksis fra tidligere undersøkelser.

---

¹ Usikkerhet knyttet til søkekriteriene gjør at enkelte relevante avgjørelser kan mangle i utvalget.

Tabellene 1 og 2 under viser antall dommer med og uten rabatt i alle undersøkelsene som er gjennomført. Ettersom utvalgsstørrelsen varierer er det beregnet prosentvise andeler for å få sammenlignbare størrelser.

Noe usikkerhet forbundet med søkekriteriene i LovData gjør at andelen dommer med rabatt i lagmannsrettene kan være noe høyere enn det Tabell 2 indikerer. Ettersom samme framgangsmåte er benyttet til alle tre undersøkelsene vil tabellen likevel kunne gi et godt bilde av utviklingen over tid.

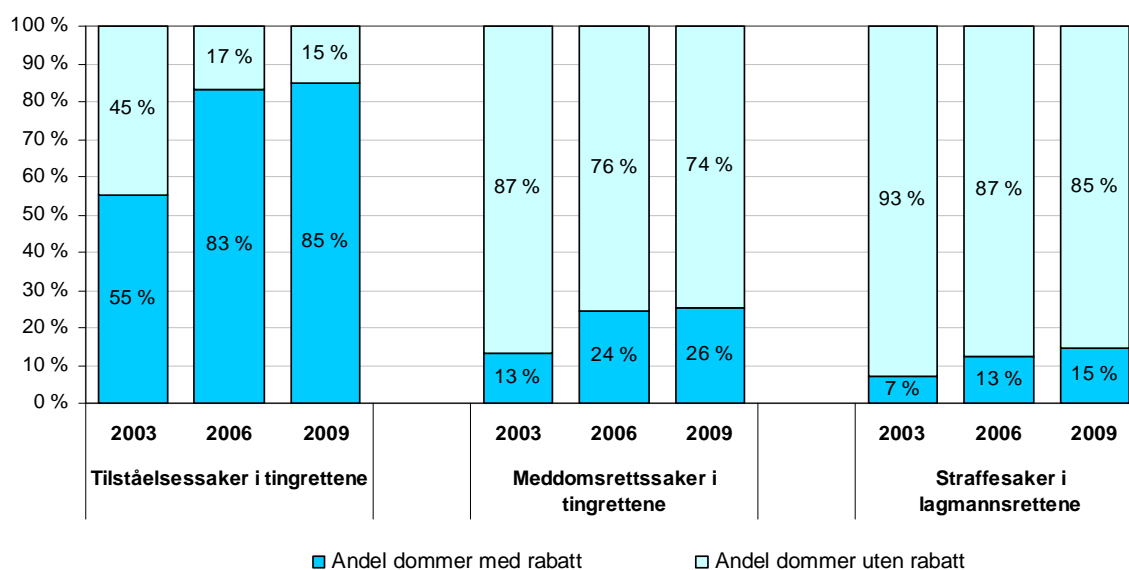
Tabell 1 Antall dommer i tilståelsessaker med og uten tilståelsesrabatt

	Tilståelsessaker i tingrettene		
	2003	2006	2009
Antall dommer med rabatt	342 (55%)	582 (83%)	589 (85%)
Antall dommer uten rabatt	277 (45%)	117 (17%)	106 (15%)
Totalt antall dommer	619	699	695

Tabell 2 Antall dommer i øvrige straffesaker med og uten tilståelsesrabatt

	Meddomsrettssaker i tingrettene			Alle straffesaker i lagmannsrettene		
	2003	2006	2009	2003	2005	2009
Antall dommer med rabatt	142 (13%)	262 (24%)	209 (26%)	95 (7%)	160 (13%)	102 (15%)
Antall dommer uten rabatt	920 (87%)	808 (76%)	609 (74%)	1270 (93%)	1104 (87%)	594 (85%)
Totalt antall dommer	1062	1070	818 ²	1365	1264	696

Utviklingen i andel saker med tilståelsesrabatt over tid er presentert i Figur 1.

Figur 1 Andel avsagte dommer med og uten rabatt

² Tallet inkluderer alle meddomsrettssaker i tingrettsutvalget hvor dom er avsagt i undersøkelsesperioden. Foreleggssaker er utelatt.

Tilståelsessaker i tingrettene

I utgangspunktet vil alle tilståelsessaker falle inn under anvendelsesområdet for straffeloven § 59 annet ledd. De tre undersøkelsene som er gjennomført viser at andelen dommer med tilståelsesrabatt økte til dels vesentlig fra første gang undersøkelsen ble gjennomført i 2003 til den ble gjentatt i 2006. I den første undersøkelsen ble det i 55 % av tilståelsessakene gitt en form for rabatt. Denne andelen økte til 83 % i undersøkelsen i 2006, og er på 85 % i 2009. Utviklingen tyder på at andelen tilståelsessaker hvor rabatt gis er i ferd med å stabilisere seg på et høyere nivå enn den var innledningsvis få år etter at ordningen ble innført.

Meddomsrettssaker i tingrettene

I meddomsrettssaker med tilståelse på tiltaleposter av betydning for straffutmålingen økte andelen dommer hvor rabatt ble gitt fra 13 % i 2003 til 24 % i 2006. Økningen har avtatt noe, i denne siste undersøkelsen fra 2009 er andelen slike dommer med rabatt 26 %. Det som er uttalt om tilståelsessaker ovenfor, ser også ut til å gjelde for meddomsrettssaker.

Straffesaker i andreinstans

Også andelen dommer fra lagmannsrettene hvor strafferabatt er gitt økte fra den første undersøkelsen i 2003 til den andre undersøkelsen som baserte seg på dommer avsagt i 2005. Andelen økte fra 7 % til 13 %. I 2009 var andelen 15 %, så heller ikke for disse sakene ser det ut til at omfanget har økt vesentlig siden forrige undersøkelse. Det som er sagt om tilståelsessaker og meddomsrettssaker i tingretten ser også ut til å gjelde for straffesaker i andre instans, selv om økningen fra den første undersøkelsen ikke er så markant som for førsteinstans.

2.2 Har lovendringen medført endringer i praksis?

Hvis lovendringen har hatt en vesentlig effekt, burde dette gitt seg utslag i at relativt sett flere av straffesakene behandles som tilståelsessaker og at forholdsvis færre saker behandles i meddomsrett i første instans.

Tabell 3 viser utviklingen for perioden 2006-2009. I disse årene er det mulig å hente ut helårsstatistikk fra Lovisa som beskriver utviklingen.

Tabell 3 Avsagte dommer i straffesaker (alle domstoler i førsteinstans)

	2006	2007	2008	2009
Alle enedommersaker	11 725	11 623	11 542	10 595
Herav tilståelsessaker	11 274	11 051	10 961	10 085
Meddomsrettssaker	11 406	11 914	11 318	10 853

Utviklingen i antall avsagte dommer i tilståelsespådommelser over tid er vist i Figur 2.

Figur 2 Dommer i straffesaker avsagt i tingrettene (Kilde: Lovisa)

Tilståelsessaker utgjør om lag halvparten av alle dommer som avsies i straffesaker. Andelen tilståelsesdommer har vært nokså konstant de siste årene. I undersøkelsen fra 2006 ble informasjon til siktede samt påtalemyndighetens og forsvarers rolle pekt på som viktige i denne sammenheng – vårt materiale gir ikke grunnlag for å si noe om utviklingen på disse områdene. Skal man finne årsaken til at det ikke skjer endringer i forholdet mellom andelen tilståelsessaker og meddomsrettssaker, må man gjennomføre andre typer undersøkelser enn det som er gjort her.

3 I hvilket omfang og hvor konkret synliggjør retten tilståelsesrabatten og rabattens størrelse?

Arbeidsgruppen som foreslo innføring av lovbestemmelse om tilståelsesrabatt, ønsket at domstolene ble oppfordret til å angi hvilken straff som ville blitt idømt om gjerningsmannen ikke hadde tilstått, slik at den konkrete strafferabatten fremgikk klart av dommen. Arbeidsgruppen foreslo at slik oppfordring fra lovgiver ble gitt gjennom uttalelser i forarbeidene. Bakgrunnen for dette forslaget var at ordningen antas å virke mer motiverende og bidra til flere tilståelser dersom rabatten er synlig. I høringsrunden kom det en del motforestillinger til dette, selv om flere også støttet forslaget. Departementet valgte en mellomløsning, som også fikk støtte fra Justiskomiteen. I Ot prp nr 81 pkt 6.3.4 er det uttalt følgende:

”Selv om retten må ha en formening om hva straffen ville blitt uten tilståelsen, kan det være vanskelig å angi ”rabatten” mer eksakt. Især gjelder det på områder hvor rettspraksis gir beskjeden veiledning om hvor straffenivået bør ligge. Samtidig må ”rabatten” synliggjøres for at den skal kunne virke motiverende. Etter departementets syn vil en hensiktsmessig mellomløsning være at retten angir betydningen av tilståelsen i mer skjønnsmessige vendinger, for eksempel ved å antyde at straffen ville blitt vesentlig høyere uten tilståelsen. På områder hvor det er

etablert mer fastlagte nivåer for straffutmålingen, som i enkelte typer av narkotikasaker, kan det være større grunn for retten til å angi mer eksakt hvor stor rabatten er.”

I rundskriv nr 3/2007 peker Riksadvokaten på noen grunnleggende forutsetninger for at ordningen med strafferabatt skal få den virkning som lovgiveren har tilsiktet:

- Rabatten må være så stor at den kan virke motiverende
- Rabatten må være synbar og forutberegnelig
- Rabattordningen må være kjent for mistenkte.

Tilståelsesrabatten kan synliggjøres på ulike måter og i ulik grad, og det er interessant å undersøke i hvilken grad rabatten synliggjøres i domspremissene i dagens rettspraksis.

3.1 Synliggjøring av tilståelsesrabatt

I gjennomgangen av dommene er det registrert *hvordan* rabatten synliggjøres; hvorvidt det er referert til straffeloven § 59 annet ledd eller om rabatten framgår på annen måte.

Tabell 4 Synliggjøring av rabatt. 2009

	Tilståelsessaker i tingrettene	Meddomsrettssaker i tingrettene	Straffesaker i lagmannsrettene
Vist til strl § 59 annet ledd	425 (72 %)	150 (72 %)	84 (82 %)
Fremgår på annen måte	164 (28 %)	59 (28 %)	18 (18 %)
Totalt	589	209	102

I de aller fleste sakene hvor det er gitt tilståelsesrabatt er denne gitt med henvisning til straffeloven § 59 annet ledd.

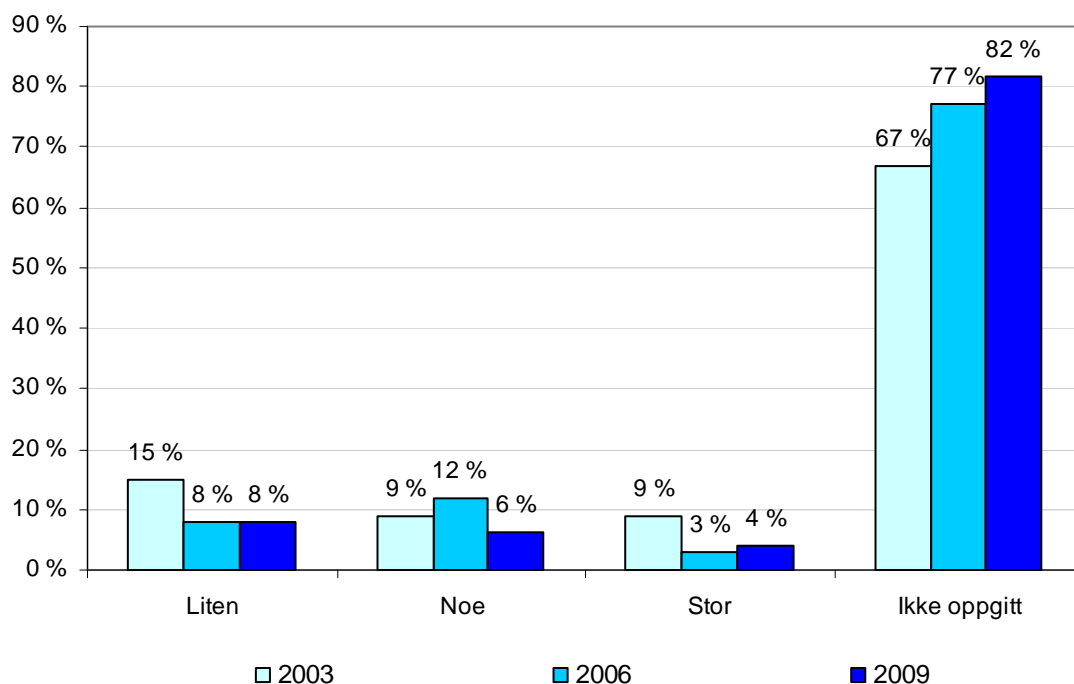
3.2 Synliggjøring av hvilken vekt tilståelsen tillegges

I gjennomgangen ble det registrert om det fremgikk av dommen hvilken *vekt* tilståelsen er tillagt ved straffutmålingen. Resultatene er vist i Tabell 5.

Tabell 5 Vektlegging av tilståelsen ved straffutmålingen i saker med rabatt. 2009.

	Tilståelsessaker i tingrettene	Meddomsrettssaker i tingrettene	Straffesaker i lagmannsrettene
Liten vekt	23 (4 %)	29 (14%)	18 (18%)
Noe vekt	20 (3 %)	18 (9%)	18 (18%)
Stor vekt	22 (4 %)	13 (6%)	2 (2%)
Vekt fremgår ikke	524 (89 %)	149 (71%)	64 (63%)
Totalt	589	209	102

Som tabellen viser vil det i de fleste avgjørelsene med tilståelsesrabatt ikke framgå hvilken vekt tilståelsen er tillagt. For å kunne studere utviklingen over tid er resultatene for alle sakene slått sammen og sammenstilt med tilsvarende resultater fra de tidligere undersøkelsene som er gjennomført. Resultatet er vist i Figur 3.

Figur 3 Utvikling i vektlegging av tilståelse ved straffutmåling i saker hvor det er gitt tilståelsesrabatt.

Som vist i figur 3 går det av det store flertallet dommer ikke fram hvilken vekt tilståelsen har hatt for straffutmålingen. Andelen dommer hvor vektleggingen ikke er synliggjort har økt i løpet av årene undersøkelsene er gjennomført. Størrelsen på den rabatt som gis i den enkelte sak vil imidlertid gi en indikasjon på hvilken vekt retten mener at tilståelsen har for straffutmålingen.

I en stor andel av de saker hvor domstolen ikke har oppgitt hvilken vekt den har lagt på tilståelsen ved straffutmålingen, har domstolen likevel gitt uttrykk for at tilståelsen er vektlagt og også gitt uttrykk for *årsaken* til at den er vektlagt.

I tabell 6 og 7 er de viktigste årsakene til at en tilståelse tillegges vekt i dommer hvor rabatt er gitt oppsummert.

Tabell 6 Årsaker til at tilståelse tillegges *liten* vekt ved straffutmålingen i saker med rabatt. 2009. (2006-tall i parentes³)

	Tilståelsessaker i tingrettene	Meddomsrettssaker i tingrettene	Straffesaker i lagmannsrettene
Ingen betydning for oppklaring	13 (26)	19 (27)	3
Tilståelsen kommer på sent tidspunkt	2 (5)	9 (12)	3
Ingen prosessøkonomisk besparelse	(1)	7 (13)	1
Skjerpene hensyn tillegges større vekt		1	1
Sakstypen		(1)	
Annet	1 (4)	(9)	3

³ Tilsvarende informasjon ble ikke registrert i gjennomgangen for lagmannsrettene fra 2005.

Tabell 7 Årsaker til at tilståelse tillegges stor vekt ved straffutmålingen i saker med rabatt. 2009. (2006-tall i parentes)

	Tilståelsessaker i tingrettene		Meddomsrettssaker i tingrettene		Straffesaker i lagmannsrettene
Betydning for oppklaring	18	(19)	18	(17)	7
Tilståelse på tidlig tidspunkt	8	(4)	8	(4)	2
Prosessøkonomisk besparelse	165	(70)	33	(35)	10
Hensynet til fornærmede	2	(1)	9	(5)	
Annet	1	(7)		(9)	

For enkelte av sakstypene er det et forholdsvis lite antall dommer som inngår i statistikken, så tabellene gir ikke et komplett bilde av årsaksforholdene. Men tallene gir et inntrykk av hvilke faktorer som anses for å være viktigst i vurderingen av hvilken vekt tilståelsen skal tillegges.

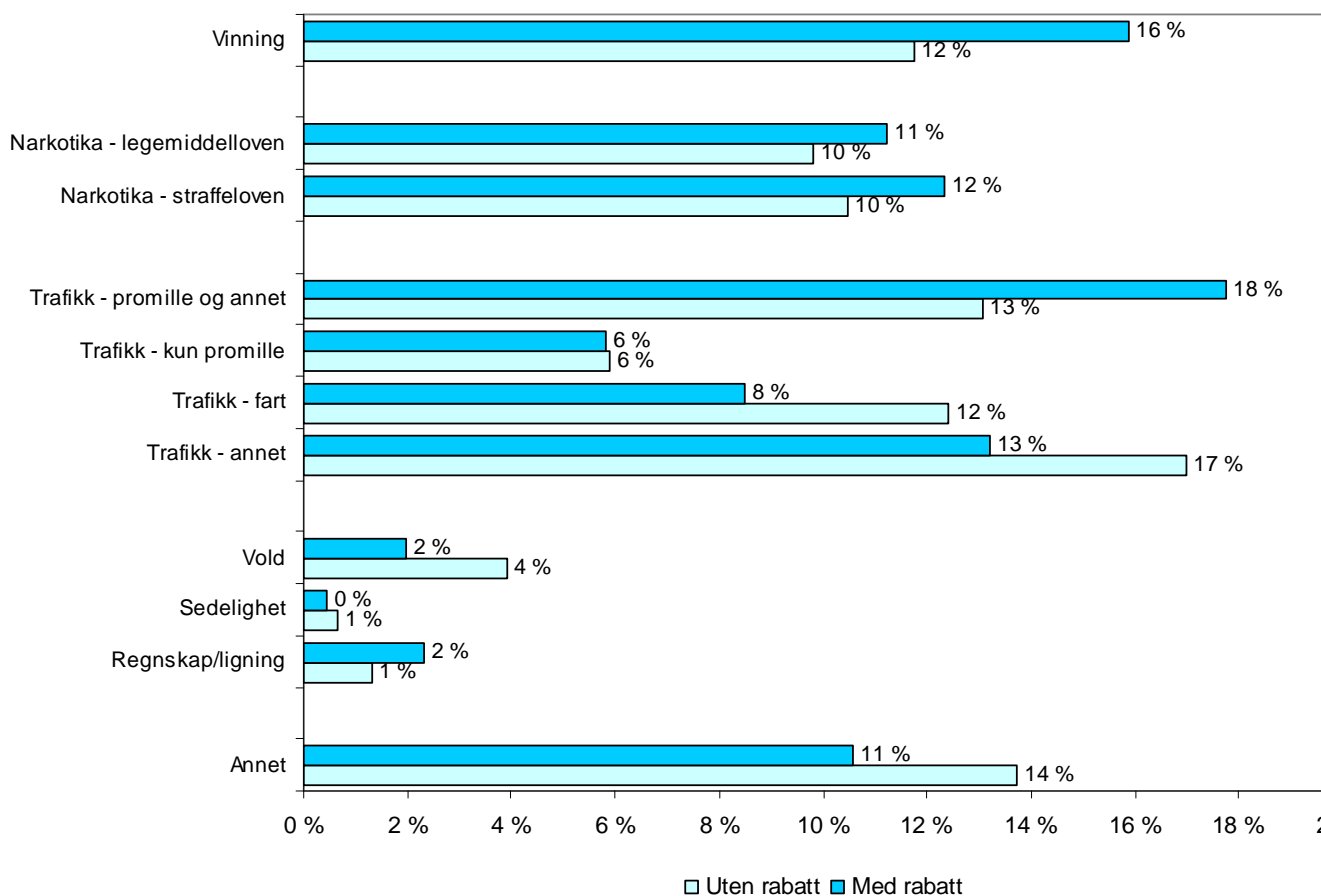
Når en tilståelse tillegges liten vekt i straffutmålingen er det hovedsakelig fordi den ikke har hatt betydning for oppklaringen av saken, eller at den kommer på et sent tidspunkt. Når en tilståelse tillegges stor vekt er det gjerne fordi den bidrar til prosessøkonomisk besparelse og har betydning for oppklaringen.

3.3 Type saker hvor tilståelsesrabatt er gitt

I gjennomgangen av avgjørelsene er det registrert hvilke områder sakene berører. Det store flertall saker omhandler flere forhold og er således registrert under flere områder.⁴

For å få et inntrykk av hvilke områder det gis strafferabatt innenfor er fordelingen av saker i utvalget hvor strafferabatt er gitt sammenlignet med fordelingen av saker i utvalget hvor strafferabatt ikke er gitt. Denne typen sammenligningsgrunnlag har vi bare for tilståelsessakene i tingrettene. For de øvrige straffesakene mangler vi informasjon om fordelingen på områder av sakene uten strafferabatt.

⁴ Hvis man ser bort fra sedelighetskriminalitet og overtredelser av regnskaps- og ligningslovgivningen, omfatter de fleste av sakene i utvalget flere typer kriminalitet.

Figur 4 Fordeling av dommer i tilståelsessaker på ulike områder

Figur 4 viser hvilke områder som er overrepresentert i utvalget tilståelsessaker *med* tilståelsesrabatt sammenlignet med utvalget uten rabatt.

Sammenligning av de to utvalgene viser at det er en høyere andel vinningsforbrytelser i utvalget hvor det er gitt rabatt. Det viser at tilståelse i vinningssaker gjerne leder til rabatt. Det samme er tilfelle i narkotikasaker og forbrytelser vedr. regnskap/ligning. I disse sakene er gjerne etterforskningen ressurskrevende og en tilståelse vil bidra til oppklaring av saken.

I trafikksaker viser figuren at tilståelse i saker hvor tiltalte har kjørt for fort eller begått annen trafikkforseelse sjeldnere leder til strafferabatt. Heller ikke i rene promillesaker gis det særlig rabatt ved tilståelse. Dette kan ha sammenheng med at det ofte foreligger sterke bevis uavhengig av tilståelsen i farts- og promillesaker.

Kategorien ”Trafikk – promille og annet” omfatter ikke bare kjøring i alkoholrus, men også kjøring påvirket av narkotiske stoffer siden begge deler straffes etter samme straffebud. I tillegg har kjøring i påvirket tilstand forekommet i kombinasjon med andre forbrytelser som narkotikakriminalitet, vinningskriminalitet eller begge deler. I de tilfelle hvor det er gitt strafferabatt i saker som er registrert som ”Trafikk – promille og annet”, vil rabatten ofte være knyttet til andre forhold enn selve kjøringen.

En stor del av de saker som er registrert som annet gjelder enten overtredelse av tollovgivningen eller forbudet mot kniv på offentlig sted. Det siste ofte i kombinasjon med andre overtredelser.

3.4 Konkretisering av rabattens form og størrelse

I gjennomgangen av avgjørelsen undersøkelsen bygger på ble det notert hvorvidt rabatt ble konkretisert i form av kortere fengselsstraff, samfunnsstraff, betinget fengsel osv.

Resultatene fra undersøkelsen som gjengis nedenfor, viser antallet saker *hvor det fremgår av straffutmålingsbemerkningene at tilståelsen rent konkret har resultert i mildere straff*, eksempelvis i form av kortere fengselsstraff, samfunnsstraff i stedet for fengsel, betinget i stedet for ubetinget osv. Det er ikke alltid rabattens *størrelse* er angitt eksakt

Tabell 4 viser fordelingen av antallet saker med tilståelsesrabatt. I enkelte av sakene har rabatten ledet til både kortere fengselsstraff og lavere bot/unnlatt bot. Disse sakene vil være registrert under begge alternativene.

Tabell 8 Konkretisering av form på tilståelsesrabatt. 2009.

Konkretisering av straff	Tilståelsessaker i tingrettene	Meddomsrettssaker i tingrettene	Straffesaker i lagmannsrettene
Ja, kortere fengselsstraff	171	46	16
Ja, samfunnsstraff	19	3	
Ja, betinget fengsel	14	5	1
Ja, lavere bot/unnlatt bot	14	2	
Ja, bot istedenfor fengsel	1		
Ja, betinget bot			
Nei, fremgår ikke hva straffen ellers ville blitt	377	154	85

I 160 av de 171 tilståelsessakene med kortere fengselsstraff er størrelsen på reduksjonen konkretisert. I 90 % av tilfellene er konkretiseringen gitt i form av antall dager eller måneder, i 10 % av tilfellene er konkretiseringen gitt som en prosentandel.

I 44 av de 46 meddomsrettssakene hvor rabatten har gitt kortere fengselsstraff og tilsvarende 13 av de 16 straffesakene i lagmannsrettene er størrelsen på reduksjonen konkretisert.

Tabell 8 viser at det er et mindretall av saker i første og andre instans hvor det fremgår nøyaktig hva straffen ville blitt uten tilståelsen. Dette var også situasjonen da de tidligere undersøkelsene ble gjennomført.

4 Oppsummering

Det er i denne siste undersøkelsen prøvd å gå dypere inn i sakstyper for å se om det er noen sakstyper som skiller seg ut i forhold til andre. Samtidig er det også prøvd å se hva domstolene legger vekt på når de gir strafferabatt. Siden tallmaterialet er framskaffet på samme måte for alle de tre undersøkelsene av strafferabatt som er utført, har det vært mulig å sammenligne resultatene fra 2009 med resultater fra de tidligere undersøkelsene.

I det store og hele er det ikke store endringer i praksis knyttet til bruk av tilståelsesrabatt siden den forrige undersøkelsen i 2006. Andelen dommer i straffesaker hvor rabatt gis er ikke vesentlig endret.

Et ønske med lovendringen var at flere saker kan behandles som en tilståelsessak. De siste årene har det ikke vært noen økning i antallet tilståelsessaker sett i forhold til antallet øvrige straffesaker. Andelen tilståelsesdommer har vært stabil de siste årene. De opplysningene vi har samlet inn gir ikke grunnlag for å konkludere med hensyn til årsaken til dette. Dette må gjøres ved andre undersøkelser.

Synliggjøring av rabatten er viktig for at flere skal motiveres til å avgi uforbeholden tilståelse. I saker hvor det gis rabatt henvises det ofte til straffeloven § 59 annet ledd, men i hvor stor grad tilståelsen vektlegges ved straffutmålingen oppgis sjelden. På den andre siden vises det ofte til at tilståelsen er et straffeutmålingsmoment domstolen tar hensyn til slik at den manglende opplysning av vekt oppveies noe på denne måten.

I de avgjørelser hvor vektleggingen av tilståelsen i stor eller liten grad er begrunnet oppgis betydningen for oppklaring av saken samt tidspunktet for tilståelsen å være vektlagt. Datagrunnlaget her er begrenset, og i evalueringen av riksadvokatens direktiver ifm tilståelsesrabatt (Riksadvokaten, 2010) framgår det at flere av statsadvokatene og politidistriktene mener å erfare at domstolene i praksis tar begrenset hensyn til tidspunktet for tilståelse ved straffutmålingen. Dette er imidlertid ikke kvantifisert.

Den vanligste formen for tilståelsesrabatt er kortere fengselsstraff, og i de fleste av disse sakene er rabattens størrelse konkretisert.

Fordi mange av sakene omhandler flere typer lovbrudd er det vanskelig å trekke fram noe spesielt område hvor strafferabatt er mer framtrødende enn andre. Også i saker hvor det er sterke bevis gir domstolene uttrykk for at det tas hensyn til tilståelsen når det gjelder straffeutmålingen dersom saken går som tilståelsessak i stedet for meddomsrettssak.

5 Kilder

Tilståelsesrabatt. En undersøkelse om domstolenes bruk av strafferabatt ved tilståelser.
Domstoladministrasjonen, april 2004.

Tilståelsesrabatt. En oppfølgende undersøkelse om domstolenes bruk av strafferabatt ved tilståelser basert på undersøkelse i 2004.
Domstoladministrasjonen, februar 2007.

Tilståelsesrabatt.
Rundskriv nr 3/2007 fra Riksadvokaten, Oslo 7. mai 2007. Ra 03-528, 344.1-6

Tilståelsesrabatt – gjennomført evaluering av riksadvokatens direktiver.
Riksadvokaten, Oslo 17. juni 2010. Ra 09-298, 344. 1-6

Vedlegg 1 Eksempel på registrering av avgjørelse

Domstol		Nord-Troms tingrett
Instans		1
Lagdømme		Hålogaland
Nr. på sak	(nummerer sakene fortløpende)	1
Sakstype	M eller E	E
Paragraf		
Vold		
Narkotika	Legemiddeloven	
Narkotika	Straffeloven	
Vinning		
Trafikk	Promille	
Trafikk	Fart	
Trafikk	Annet	
Sedelighet		
Regnskap/ligning		
Annet		X
Fellesstraff		
Strafferabatt		
Nei	Gå til neste sak	X
Ja	Vist til § 59 annet ledd	
Ja	Fremgår annen måte	
Hvis rabatt		
Er denne konkret angitt?		
Ja	Kortere fengselsstraff	
Ja	Samfunnsstraff	
Ja	Betinget fengsel	
Ja	Lavere bot/unnlatt bot	
Ja	Bot istedenfor fengsel	
Ja	betingel bot	
Nei, fremgår ikke hva straffen ellers ville blitt	hva straffen ellers ville blitt	
Hvis redusert fengsel		
	Hvor stor reduksjon	
	Ikke angitt	
Hvilken vekt		
	Liten vekt	
	Noe vekt	
	Stor vekt	
	Fremgår ikke	
Hvorfor rabatten er tillagt liten vekt		
	Ingen betydning for oppklaring	
	Tilståelsen kommer på sent tidspunkt	
	Ikke prosessøk. besparelse	
	Skjerpende hensyn større vekt	
	Sakstypen	
	Annet	

Hvorfor rabatten er tillagt stor vekt

Betydning for oppklaring
Tilståelse på tidlig tidspkt.
Prosessøk. besparelse
Hensynet til fornærmede
Annet

Ved anke

Instans
Økt rabatt
Ingen endringer
Mindre rabatt
Fremgår ikke

Utmålt straff

60 dg betinget,
inndragning

Vedlegg 2 Datagrunnlag – domstoler som er med i undersøkelsen

Tingretter med i undersøkelsen:	Antall dommer med i undersøkelsen	
	Tilståelsessaker	Meddomsrettssaker
Alta tingrett	2	6
Asker og Bærum tingrett	35	18
Drammen tingrett	9	12
Fjordane tingrett	13	5
Fredrikstad tingrett	32	15
Halden tingrett	14	16
Haugaland tingrett	15	6
Kristiansand tingrett	104	45
Nedre Romerike tingrett	57	38
Nedre Telemark tingrett	54	7
Nordhordland tingrett	36	16
Nordmøre tingrett	22	3
Nord-Troms tingrett	53	17
Oslo tingrett ⁵	37	14
Rana tingrett	19	22
Stavanger tingrett	26	3
Sunnmøre tingrett	29	7
Sør-Trøndelag tingrett	30	10
Trondheim tingrett	96	16
Vesterålen tingrett	12	5
Totalt	695	281

Lagmannsretter med i undersøkelsen:	Antall dommer med i undersøkelsen
Agder lagmannsrett	18
Borgarting lagmannsrett	29
Eidsivating lagmannsrett	10
Frostating lagmannsrett	7
Gulating lagmannsrett	22
Hålogaland lagmannsrett	17
Totalt	102

⁵ Omfatter avgjørelser avsagt i perioden 15/10-15/11 2009